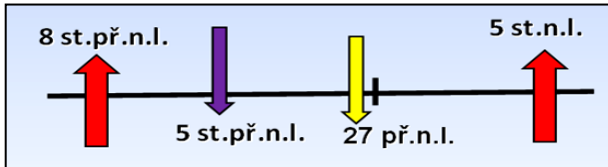

Řím

Založení města Říma se datuje do roku **753 př. n. l.**, což bylo později přijato za počátek římského letopočtu (datovalo se od založení města). Podle legend založila město Řím dvojčata – Romulus a Remus, jimž zachránila život vlčice, která opuštěné chlapce odkojila. Prvním vládcem Říma se stal Romulus, který zabil svého bratra Rema.

Formy vlády v Římě

1. Království - 8.-5.st.př.n.l.

Krále volilo a potvrzovalo lidové shromáždění. Na společnost měla vliv etruská kultura.

2. Republika – název formy vlády odvozen od **res publica = „věc veřejná“** (asi 510 př.n.l.)

Uspořádání římské společnosti v době republiky – sociální struktura:

- **Patricijové** – stáli na vrcholu společnosti (staré římské rody a majitelé půdy- urození)
- **Plebejové** – tvořili největší část obyvatelstva (porobené obyvatelstvo, neurození, omezená práva).
- **Otroci** – nejnižší vrstva na společenském žebříčku, **neměli žádná práva**, třebaže mohli získat svobodu.

Nepoměr mezi rozsahem povinností a sociálním postavením vedl k třídnímu boji mezi plebeji a patriciji. Výsledkem bylo přijetí zákona 12 desek, který zajistil ochranu plebejů. Byl zřízen vlastní sněm plebejů, byly zavedeny úřady tribunů lidu a plebejové získali přístup ke všem úřadům (i konzula). Výsledkem boje mezi plebeji a patriciji byl vznik nového typu aristokracie – nobility. Vznikla začleněním malého počtu plebejských rodin do aristokratické vládnoucí vrstvy.

Vnitřní uspořádání římské republiky – vládní orgány:

Konzulové - vládu ve státě vykonávali **2 konzulové** (voleni každý rok lidovým shromážděním), měli **nejvyšší výkonnou moc a byli veliteli vojska**. Byli voleni z nejbohatších patricijských rodů **na 1 rok**.

Římský senát – shromáždění urozených, v době ohrožení mohl **svěřit moc do rukou diktátora!**

Lidové shromáždění – rozhodovalo o válce a míru, **schvalovalo zákony a vykonávalo soudní moc**.

Ústřední místo římské republiky představovalo **Forum Romanum**, které **sloužilo politickým i náboženským setkáním**.

Významné události období republiky :

Spor Říma a Kartága o nadvládu nad Sicílií a ve Středomoří přerostl v **PUNSKÉ VÁLKY (Puni = Kartaginci)**:

1. punská válka (264 - 241 př.n.l.) – vítězství Říma (Kartágo ztrácí Sicílii, platí vysoké válečné náhrady, jako náhradu za ztracená území buduje kolonie v Hispánii)

2. punská válka (218 - 201 př.n.l.) – vítězství Říma (porážka vojevůdce Hannibala, Kartágo ztrácí všechna území mimo Afriku, platí vysoké válečné reparace, musí rozpustit svou flotilu)

3. punská válka (149 - 146 př.n.l.) – vítězství Říma (Kartágo srovnáno se zemí, Řím ovládl Středomoří)

Spartakovo povstání – 73-71 př.n.l., vzpoura gladiátorů a otroků, poraženi a 6 600 zajatých Spartakových bojovníků **bylo ukřižováno podél silnice Via Appia z města Capua do Říma**.

Krise římské republiky

Prohluboval se rozpor mezi vládnoucí nobilitou a chudnoucími svobodnými občany. Řešením obtížné situace se stalo vytvoření tajného spolku 3 mocných mužů **Caesara, Crassa a Pompeia – tzv. prvního triumvirátu**. Rozpad triumvirátu po smrti Crassa vedl ke **konfliktu Caesara s Pompeiem** (podporovaným římským senátem), který se vyhroutil v **první občanskou válku** (49 př.n.l.), na jejímž konci **Caesar ovládl Řím** a byl ustanoven **doživotním diktátorem**.

Caesar zahájil rozsáhlé reformy římské společnosti a vlády. Vytvořil si tím řadu odpůrců z řad senátorů a ti jej **roku 44 př.n.l. v senátu zavraždili** (mezi spiklenci byl i Caesarův přítel Brutus). **Spiklenci doufali v obnovení republiky**, jejich akce však vedla pouze **k rozpoutání nového kola občanských válek**. Byl vytvořen **druhý triumvirát – Antonius, Octavianus, Lepidus (druhá občanská válka)**.

Původní republika již nebyla obnovena – Caesarův adoptivní syn Octavianus se stává císařem!

V roce 42 př.n.l. byl Caesar římským senátem oficiálně **prohlášen za jednoho z římských bohů**.

Význam Gaia Julia Caesara:

- sehrál rozhodující úlohu v procesu zániku římské republiky a její přeměny v císařství
- dobyl Galii, Británii a za severní hranici římského impéria vytyčil řeku Rýn
- reformoval kalendář – zavedl Juliánský kalendář
- dal razit zlaté mince (Caesar byl první žijící osobou vyobrazenou na římských mincích)
- začal kolonizaci – romanizaci – dobytých území (osídlování římským obyvatelstvem)
- sepsal „Zápisky“ z vojenských tažení (zdroj informací o jeho životě, vojenství a provinciích)

3. Císařství – období císařství se dělí na principát a dominát!

Principát – raná forma císařské vlády, instituce „prvního občana“ a prvního člena senátu, zastřená forma postavení samovládců! Zaveden Octavianem (první mezi rovnými“). Principát stále ještě zachovával řadu principů republikánského zřízení. Senát postupně ztrácel na významu a jeho mocenskou roli převzala armáda a především pretoriáni, kteří sloužili jako císařova tělesná stráž. Senát Octavianovi udělil čestné jméno Augustus („Vznešený“).

Vláda Octaviána byla obdobím tzv. římského míru (ochrana současných hranic, omezení výboje).

Další císaři:

- Po Augustově smrti v roce 14 n.l. nastoupil na trůn jeho adoptivní syn Tiberius. Významnou událostí v době Tiberiova panování bylo ukřižování Ježíše Krista v provincii Judea.
- Třetí císař Caligula se projevil jako šílený tyran a po tříleté vládě byl zavražděn pretoriány.
- Claudius připojil k říši Británii. Byl otráven svou manželkou Agrippinou.
- Nero (syn Agrippiny) rozpoutal teror, nechal povraždit mnoho členů své rodiny a spekuluje se, že dal zapálit Řím v roce 64 n.l. Za jeho vlády došlo k prvnímu pronásledování křesťanů. Když se nakonec proti jeho hrůzovládě vzbouřily legie, spáchal sebevraždu.
- Po období chaosu založil vojevůdce Vespasianus císařskou dynastii Flaviovců – vybudovali amfiteátr Flaviovců = Koloseum.

Vrchol císařství

Tzv. období adoptivních císařů (ještě za svého života jmenovali svého nástupce) představuje vrcholné období impéria z hlediska kulturního, hospodářského i mocenského.

Traianus - za jeho vlády římská říše dosáhla v roce 117 n.l. svého největšího územního rozsahu.

Hadrianus nechal vybudovat pohraniční opevnění - obranný Hadriánův val v Británii.

Marcus Aurelius – vzdělaný císař, musel hájit říši před útoky germánských kmenů ze S (markomanské války).

Krise třetího století

Období vlády vojenských císařů - nepřetržitá série občanských válek, uzurpací, vzpour a vraždění císařů oslabila obranu říše. Říše musí odolávat útokům Germánů, Gótů, Alamanů a perské říše.

Nástup pozdní antiky

Vnitřní konflikty a vnější ohrožení přivedly říši na pokraj záhuby. Nestabilita a chaos vytvářely příznivé podmínky pro šíření křesťanství, přestože byli křesťané stále pronásledováni.

Dominát – forma vlády, kdy císař Diocletianus vládne jako neomezený panovník (pán a bůh), občané se postupně stávali poddanými císaře, ztráceli svá práva. Přispěly k tomu také nové sociální vztahy rozvíjející se již od 1.století - kolonát. Kolóni (svobodní římské občany, bezzemci) si pronajímali půdu od velkostatkářů a odváděli jim peníze či úrodu, stávali se závislými na velkostatkářích. Základ budoucího nevolnictví!

Tetrarchie („čtyřvládí“) - nový systém vlády vytvořený císařem Diocletianem – vládne společně se spoluvládce a oba pak jmenovali po jednom svém zástupci, snaha efektivně ovládat celý stát.

Konstantin Veliký - 313 n.l. vydal Edikt milánský, jímž uznal křesťanství za rovnocenné náboženství.

Konstantin Veliký založil Konstantinopoli a ustanovil se jediným vládcem impéria.

Císař Theodosius - poslední císař, který vládl nad celým územím impéria. Během jeho vlády se křesťanství stalo jediným státním náboženstvím. Stát získal novou jednotící ideologii a církev se stala oporou státní moci. Po Theodosiově smrti - 395 - byla říše rozdělena na západořímskou a východořímskou!

Zánik západorořmské říše

- **Vpád Hunů do Evropy (375)** spustil **dominový efekt pohybu kmenů**, který zásadně změnil podobu celé Evropy – **stěhování národů!**
- Římané stahují legie z rýnské hranice kvůli ochraně Itálie
- **barbarské kmeny** (Vandalů, Svěbů, Alanů, Vizigótů) **překročily nechráněný Rýn – 406 n.l.**
- 410 n.l. Vizigóti **vydrancovali Řím**
- 455 n.l. druhé **vyplenění Říma Vandaly**
- **476 n.l.** Germán Odoaker sesadil císaře Romula Augusta = **zánik říše západorořmské**

Příčiny úpadku západorořmské říše v 5. st.

- **Barbarizace** římského vojska (základ armády tvoří barbari z provincií)
- Nedostatečná velikost armády pro zabezpečení hranic říše
- **Nárůst vojenské i civilní správy**
- **Vysoké daně** (ekonomický úpadek), **znehodnocení měny** – říše musí financovat armádu i správu provincií
- Nižší závislost provincií
- Existence impéria **nepřináší obyvatelstvu žádné výhody** (nechrání před barbary, vysoké daně) – **ztráta legitimacy říše (důvodů pro její existenci)**

Východořmská říše

- **Justinián** – poslední císař **prosazující latinu**
- Arabská expanze – ztráta Sýrie a Afrických území – Egypta (ekonomické oslabení říše)
- **Herakleios** – zavádí jako **úřední jazyk řečtinu**, přijal starořecký **titul basileus**
- **Východořmská říše se mění v Byzantskou!**

Důvody přežití východořmské říše

- Méně **zasazena germánskými nájezdy**
- Geograficky lépe hájitelné hranice
- **Omezení germánského vlivu v armádě**
- **Vyšší finanční zdroje**
- Obratná diplomacie

Otázky k tématu:

1. Jak **datovali** Římané své dějinné události?
2. **Které národy ovlivnily kulturu** i technickou vyspělost Římanů?
3. Jaké **formy vlády** po sobě následovaly v dějinách Říma?
4. Vysvětlete **význam slova republika!**
5. Jakou **sociální strukturu** měla římská otrokářská společnost v době republiky?
6. Co byla **nobilita**? Jak **vznikala**?
7. Kde **se scházelo římské lidové shromáždění**?
8. Popište **soustavu vládních orgánů** římské republiky!
9. Na jak dlouho byli **voleni římsští konzulové**?
10. Vysvětlete název **punské války!**
11. Co bylo **příčinou** punských válek?
12. **Kolik bylo punských válek** a ve kterém období římských dějin proběhly?
13. Jaké **důsledky** měly punské války pro – **Kartágo? Řím?**
14. Jak skončilo **Spartakovo povstání** v letech 73-71 př.n.l.?

15. Co byl **1. triumvirát**?
16. V jaké souvislosti vyslovil Caesar proslulý výrok „**I ty Brute!**“
17. Vysvětlete **význam G.J.Caesara** pro římskou společnost!
18. Jaký **mimořádný titul přiznal senát G.J.Cesarovi**?
19. Jaké **formy vlády byly postupně uplatňovány během období císařství**?
20. Co byl **principát**?
21. Který císař byl **první princeps**?
22. Co znamenal titul „**Augustus**“ udělovaný císařům?
23. Vláda císaře Octaviána je označována jako **období římského míru – vysvětlete!**

24. **Uved'te, za vlády kterého císaře došlo k těmto událostem:**
 - Řím dosáhl největšího územního rozsahu
 - Byl ukřižován Ježíš v provincii Judea
 - Byl zapálen Řím
 - Byla k Imperium Romanum připojena Británie
 - Byl vybudován obranný val s pevnostmi sloužící k obraně hranic římské říše v Británii

25. Pod jakým názvem dnes známe významnou římskou stavbu - **Flaviovský amfiteátr** vybudovaný v 1. st.n.l.?
26. Kdo byli **kolóni**?
27. Jaký dopad měl **kolonát na život svobodného římského občana**?
28. Vysvětlete pojem **tetrarchie**!
29. Proč byla zavedena **tetrarchie v římské říši**?
30. **Ve kterém roce dochází k rozdělení říše** na západořímskou a východořímskou?
31. Uved'te **příčiny úpadku a zániku** západořímské říše!
32. Jaká **událost je považována za konec říše západořímské**? Rok?
33. V jaký stát **se přetransformovala říše východořímská**?
34. Jaké změny (jazyk, náboženství) provázely **přeměnu východořímské říše v raně středověký stát**?
35. Popište **změny v přístupu ke křesťanství** během raného až pozdního císařství (pozdní antiky)?
36. Který **jazyk byl úředním jazykem** mnohonárodnostní římské říše?